Pavel Urban a kolektiv

NOVINÁŘSKÉ ŽÁNRY

s Arnoštem Lustigem

NADAČNÍ FOND ARNOŠTA LUSTIGA

Publicistika
Profesní škola médií

ZPRÁVA

Chcete si text raději poslechnout?
Stačí naskenovat QR kód.

Lenka se Šimonem jsou v Libni na výstavě o Arnoštu Lustigovi v centru Libre. Tedy ve čtvrti, kde Arnošt jako malý vyrůstal. „Lenko, máme do školy napsat zprávu a já vůbec nevím, jak na to. Pomůžeš mi?" „No jasně! Je dobře, že se tenhle žánr učíte psát, protože je to základ žurnalistiky. Zprávu většinou píšeš, když se stane nějaká věc nebo událost a ty o ní potřebuješ informovat. To je smysl zprávy. Třeba napiš klidně o téhle výstavě," vysvětluje Lenka.

„V dnešní době sociálních sítí je důležitá taky rychlost, viď, Lenko?"

„Rozhodně, **i když většinou záleží na důležitosti té zprávy.** Na druhou stranu s internetem souvisí i ověřování informací. To, že někdo něco napíše ve své zprávě, ještě neznamená, že je to pravda. **Každou informaci by měl novinář ověřit.** Nejlepší je čerpat **nejméně ze dvou na sobě nezávislých zdrojů. Taky je fajn použít citaci odborníka, který čtenáři vysvětlí kontext,**" poučuje Lenka.

„Takže z téhle výstavy by se dala napsat zpráva o tom, jak byl Lustig skvělý spisovatel, učitel, novinář a vůbec člověk?"

„To by určitě šlo, ale musel by sis dát **pozor na objektivitu.** Lustiga máš hodně rád, ale v textu zprávy to zaznít nesmí. Určitě by se našly i nějaké ne tak excelentní stránky a chvíle v jeho životě. **Pomůžou ti pořádná rešerše a právě citace.**"

„Tak fajn, ségra, ale jak takovou zprávu napíšu?" ptá se nedočkavě Šimon.

„V titulku divákovi naznačíš klíčovou informaci. V perexu pak v podstatě odpovídáš na **pět otázek – co, kdo, kdy, kde a také jak a proč.**"

„Naše generace moc nemusí dlouhý texty, čteme hlavně titulek perex. Jako novinář bych ho měl teda napsat tak, aby čtenář hned věděl, o co jde?"

„Dobře že jsi to zmínil, protože na tomhle principu zpráva funguje. Pod perexem následují odstavce, **ve kterých novinář řadí informace od nejdůležitějších.** Říká se tomu **systém obrácené pyramidy,** protože pokud píšeš zprávu třeba do novin nebo časopisů a jsi omezený místem na papíře, editor ti smaže poslední odstavce, proto musí být text správně postaven."

Šimon se zamýšlí a po chvíli reaguje: „Některý redakce zprávy zveřejňují jenom jako titulek a perex. Já mám třeba aplikaci Minuta N, díky který na pár řádcích pochopím kontext."

„To je jeden z druhů zprávy. Primárně **rozlišujeme bleskovou, fleš a rozšířenou.** Nejlépe je to vidět v tiskové agentuře ČTK. Redaktoři podle jejích základních zpráv často píšou články. Když jsem minulý měsíc začínala v redakci, ulehčila mi ČTK dost práce," vysvětluje Lenka.

„Jo aha! Blesková je ale nejkratší, viď? To poznám už z toho názvu," chlubí se bratr.

„Jo, je to vlastně jenom **informační titulek. Fleš zpráva už má několik vět a obsahuje zdroj, z rozšířené zprávy čtenář musí pochopit širší kontext.** I když ale píšeš delší zprávu, je fajn používat krátké a jednoduché věty. A taky se vyhnout odborným výrazům, protože **zpravodajskému textu má porozumět každý čtenář.** Tvou zprávu bude číst jenom učitelka, nebo si je prezentujete před třídou?"

„Právě že jenom učitelka. Chtěl jsem psát o sportu, ale ona mu nerozumí," odpoví Šimon otráveně.

„Šimone, ty jsi mě zase neposlouchal, viď? I sportovní zprávu musíš napsat tak, aby ji pochopila i učitelka, která cvičila naposledy před třiceti lety na tělocviku. **Objektivně a stručně to sepiš, hoď tam pár citací,** a bude se jí to líbit. Já ti kdyžtak pomůžu. Nebo piš o té výstavě."

Historie

Jde o základní kámen žurnalistiky. Zprávy se v tištěné podobě objevují od 15. století po vynálezu knihtisku. První zprávy se vyskytovaly v dopisech.

Zpravodajské sítě v té době byly: státní (královský dvůr), církevní (řády, univerzity) a hospodářské. Informační služby se v 16. století vyvinuly v placené, do 18. století fungovaly i s novinami.

První tisková agentura byla v roce 1835 ve Francii, jmenovala se Havas. O jedenáct let později byla založena v New Yorku Habrour News Association (dnešní AP), později v Londýně Reuters.

První psané noviny byly Fuggerovské (německý bankéřský a posléze šlechtický rod). První tištěné noviny: Nieuwe Tydinghen (1605 – Nizozemsko), později ve Francii, Velké Británii a USA.

První česky psané pravidelně vycházející noviny v našich zemích byly Pražské poštovské noviny. Zakladatelem a vydavatelem byl Karel František Rosenmüller a poprvé vyšly 4. února 1719. Nejstarší aktuální český deník Lidové noviny byl založený v roce 1893, jeho tištěná podoba skončila v srpnu roku 2024.

Článek

Kromě zprávy jde o nejstarší novinářský žánr. Články se v novinách začaly objevovat vedle zpráv a doplňovaly skladbu periodika. Postupně tak vznikl dojem, že každý text v novinách je vlastně článek, kromě zprávy. Přeneseně se toto označení používá dodnes, hlavně u laiků.

S článkem to není tak úplně snadné. Zpravodajský článek je základním materiálem novin, ovšem není to čisté zpravodajství. Proto se řadí spíše na pomezí zpravodajství a publicistiky. Typicky autorský článek se však už přiřazuje mezi publicistické monologové informační žánry.

Cílem článku je kromě informovanosti často i vzbuzení pozornosti o dané téma, případně určitá forma přesvědčení zařazením určitých souvislostí.

Opakování

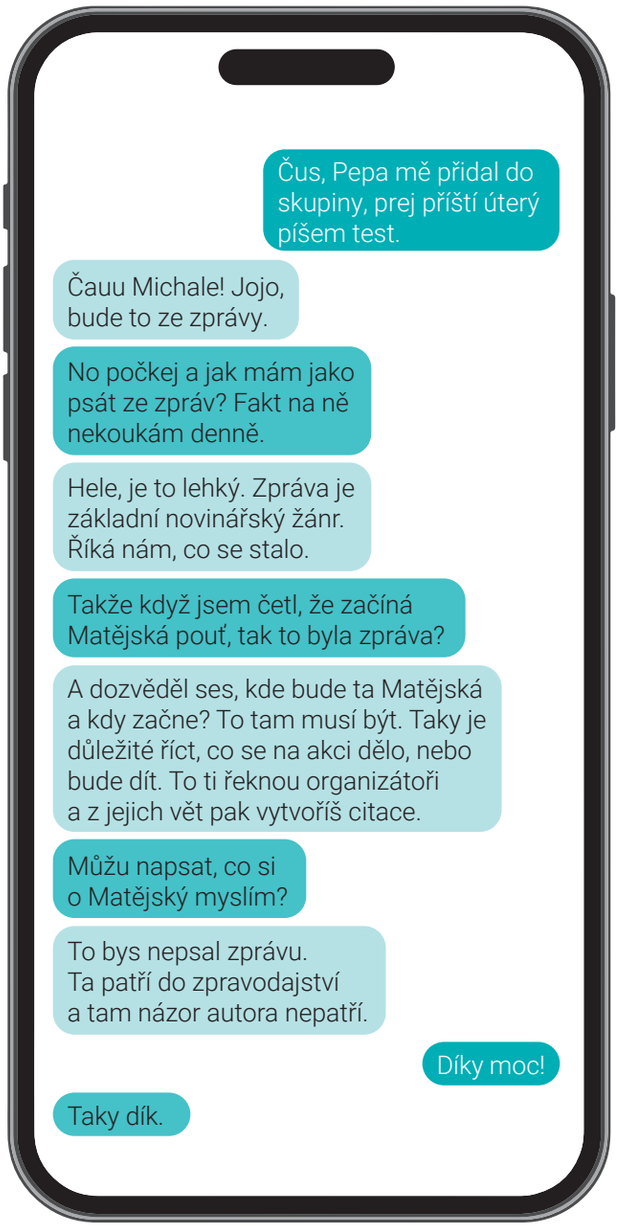

Test

1. Jak se nazývaly první tištěné noviny?
a) Fuggerovské noviny
b) Nieuwe Tydinghen
c) Francouzské noviny
d) Nové světové zprávy

2. Jaká je hlavní funkce zprávy?
a) vyjadřuje osobní názor autora
b) poskytuje informace o událostech
c) nabízí kritický pohled na společnost
d) podněcuje emocionální reakce čtenářů

3. Do jakého stylu novinářských žánrů patří zpráva?
a) publicistický
b) odborný
c) zpravodajský
d) literární

4. Která z následujících vlastností není typická pro zprávu?
a) aktuálnost
b) objektivita
c) pravdivost
d) argumentace

5. V čem se liší článek od zprávy?
a) článek má také za úkol vzbudit o téma zájem
b) v ničem
c) v článku si může autor vymýšlet
d) článek je vždy kratší než zpráva

Správné odpovědi najdete na následující straně.

Ukázka žánru

Foto: Alan Pajer

Nadační fond Arnošta Lustiga hodlá šířit jeho odkaz

V pátek 26. února uplyne deset let od úmrtí významného spisovatele Arnošta Lustiga. Dílo a odkaz svědka židovské tragédie (šoa) za druhé světové války chce dál předávat a rozvíjet také Nadační fond Arnošta Lustiga (NFAL), který vznikl loni v létě. V tomto duchu, jako první počin Nadačního fondu, vyšla před několika dny kniha Vlny štěstí Arnošta Lustiga aneb My jsme chtěli jiný svět, která je výborem z dosud nepublikovaných rozhovorů a rozhlasových relací uvedeného autora z let 1953–2010.

Arnošt Lustig byl jeden z nejvýznamnějších českých spisovatelů. Jeho odkaz i osobní příběh jsou mimořádné i ve světovém kontextu. Lustig byl také scenáristou, novinářem či pedagogem. Aby se s jeho dílem celistvě, systematicky a ve všech koutech světa pracovalo, vznikl loni jako umělecko-vzdělávací instituce Nadační fond Arnošta Lustiga. Založily ho děti Arnošta Lustiga Eva a Josef. „Klademe si za cíl obohatit světové kulturní dědictví a soubor vědomostí pro současné i budoucí generace o téma výzev, kterým lidé čelí tváří v tvář zlu a nespravedlnosti a možnosti volit dobro namísto zla. To pro nás znamená soustředit se jak na zachování, šíření a zprostředkování jeho celoživotního díla a myšlenkového odkazu v Česku i v zahraničí, tak i na rozvíjení jeho tvorby do rozmanitých uměleckých podob," říká k důvodům vzniku NFAL Eva Lustigová, jeho spoluzakladatelka, předsedkyně správní rady a výkonná ředitelka. Hlavní pro nadační fond je, aby hlas a dílo spisovatele mohly promlouvat dál za lidštější svět.

Výzva k lepší společnosti

Lustiga jako spisovatele zajímal člověk, čeho je schopen i jak se projevuje pod tlakem, „svlečen z konvencí, které mu propůjčují masky". Nakonec to, jak v životě čelíme obtížným situacím, poukazuje na to, kým jsme, jak tvrdil i rakouský neurolog a psychiatr Viktor Frankl. A naše lidství, zvlášť v době pandemie a nejistoty, je zase na mušce. Nadační fond tak bude pokračovat v tom, co Lustig započal, považoval za podstatné a co nikdy nemohl dokončit. Sám totiž říkal, že „jsme zvířata, která se denně polidšťují. Tu lidskost můžeme ztratit během několika vteřin. To ukázaly koncentrační tábory." Nadační fond chce promlouvat hlasem umění, jehož cílem je člověka zcivilizovat. Slovy Arnošta Lustiga: „Aspoň o kousek, o milimetr denně."

Umění v různých podobách bude NFAL ve spolupráci s rozličnými institucemi také zpracovávat do vzdělávacích projektů pro mládež i veřejnost. „Průběžně budeme bilancovat, jestli a jak se nám daří zasazovat se za spravedlivější společnost. V souladu s morálními, humanistickými zásadami, ze kterých vycházíme," dodává Lustigová. Nadační fond je postaven na čtyřech pilířích. Prvním z nich je literární odkaz, druhým filmový odkaz, třetím rozvíjení tvořivosti a v neposlední řadě vzdělávání.

Mezinárodní spolupráce

Mezi strategické projekty, které nadační fond aktuálně chystá, patří příprava vzdělávací činnosti – muzejních výstav, včetně letošních Libeňských návratů nebo brožury pro studenty publicistiky a žurnalistiky, kteří se tak budou moci učit novinářské žánry pomocí tvorby Arnošta Lustiga. „Těšíme se také na práci s literárním odkazem, jako například pražskou premiéru mimořádné Lustigovy básně Kantáta v podobě hudebně-lyrického pásma s předními herci jako Jiří Lábus, Vilma Cibulková nebo Vilém Udatný. Chystají se i překlady nebo první ilustrovaný životopisný román Arnošta Lustiga pro mladší i starší čtenáře v rukou Markéty Pilátové," přidává Lustigová. Na obzoru se rýsuje několik kulturních akcí pro veřejnost, včetně diskusního večera v Židovském muzeu v Praze, spolupráce s festivaly Muzika Judaika, Pardubické hudební jaro či Meeting Brno. Připravují se i webové stránky.

V prvních měsících své existence uspořádali odborníci z NFAL čtyři fokusové skupiny v Praze a v Brně s cílem seznámit se s pohledy zástupců cílových skupin na vznik a náplň nadačního fondu. „Také intenzivně pracujeme s odborníky z různých oblastí a hledáme stážisty na podporu projektů. Některá setkání, především v cizině, nám komplikuje celosvětová pandemie koronaviru, a tak řešíme hodně věcí on-line. Rádi bychom se propojili s dalšími vzdělávacími a paměťovými institucemi doma a v zahraničí, ale i filantropickými zástupci, kteří sledují podobné cíle. Rozvoj demokratických hodnot a tolerance, empatie, kritického myšlení, duševní odolnosti spolu s historickou pamětí a úctou k lidství, k životu a k pravdě," líčí Lustigová.

Dalšími cíly NFAL je oslovovat nakladatele, filmové a divadelní producenty, vzdělávací instituce, knihovny, festivaly a zástupce lidskoprávních organizací, ale také čtenáře, diváky, učitele i žáky, kterým může Arnošt Lustig jakožto humanista a pedagog předávat prostřednictvím svého díla zkušenosti. „A vyzývat je, aby s jeho myšlenkami polemizovali. Diskutovali o možnosti změny člověka k lepšímu, o možnosti dávat společnosti víc než brát a dál tak předávali a chránili hodnoty demokracie a lidskosti," doplňuje Lustigová.

Nevydané skvosty

Desetileté výročí od úmrtí Arnošta Lustiga připomíná v těchto dnech nová kniha z nakladatelství Universum, kterou editovala Eva Lustigová ze záznamů poskytnutých Českým rozhlasem. Jedná se o dosud nepublikované rozhlasové příspěvky Lustiga a rozhovory s ním za více než půl století. Publikace mapuje jeho novinářské i literární začátky, vztah k pražskému jaru, emigraci a návrat po sametové revoluci, ale stejně tak jeho názory na výuku literatury a filmu a na jeho vlastní literární tvorbu. Arnošt Lustig se zde čtenáři přibližuje nejen svými slovy a dílem, nýbrž i tvorbou svých přátel, kteří ho knihou doprovázejí. Jsou to například Jiří Anderle, Pavel Kohout, Karel Hvížďala nebo Karel Vágner. Nadační fond chystá scénická čtení z této knihy i vzdělávací akce.

Pavel Urban, únor 2021, tisková zpráva NFAL

Úkol

Napište zprávu z aktuálního dění v rozsahu 2000–2500 znaků včetně mezer.

Správné odpovědi k testu: 1b, 2b, 3c, 4d, 5a.

O ARNOŠTU LUSTIGOVI

21. 12. 1926 – 26. 2. 2011

Prozaik, scenárista, novinář a pedagog židovského původu. Nacisté jej během holokaustu třikrát odsoudili ke smrti zastřelením a nesčetněkrát k likvidaci v plynové komoře. Po invazi vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 jej českoslovenští komunisté odsoudili k nepodmíněnému trestu odnětí svobody; déle než dvacet let byl v rodné zemi zakázaným autorem.

Jako přeživší židovské tragédie (šoa) – nebo snad právě kvůli tomu – měl rád lidi a věřil v život, ve spravedlnost, kamarádství, odvahu a lidskou důstojnost. Podstatnou část své tvorby věnoval právě šoa. Přiměla ho k tomu zkušenost z koncentračních táborů Terezín, Osvětim-Birkenau a Buchenwald. V dubnu 1945 se mu podařilo utéct z transportu smrti a v květnu se účastnil Pražského povstání. Po válce mu líčené hrůzy mladého kluka z koncentračních táborů nikdo nevěřil, a tak se rozhodl psát.

Nejdříve byl novinář, pracoval pro Československý rozhlas nebo Mladý svět a přispíval i do jiných periodik. Jméno spisovatele Arnošta Lustiga se postupně dostalo do celého světa. V šedesátých letech minulého století patřil k nejprodávanějším autorům v Československu. Psal i filmové scénáře ke svým knihám a stál u zrodu nové vlny. Filmy natočené podle jeho předloh a scénářů obdržely mnoho prestižních mezinárodních trofejí na festivalech v Locarnu, Benátkách, Pesaru, Monte Carlu, Mannheimu nebo San Sebastianu. Jde například o poklady československé kinematografie, jako je film Démanty noci v režii Jana Němce, uvedený v roce 2018 na festivalu v Cannes v sekci Cannes Classics v digitalizované verzi, či Dita Saxová, kterou natočil Antonín Moskalyk.

Po emigraci v srpnu roku 1968 zkoušel žít v Izraeli, poté v Jugoslávii, nakonec se však usadil ve Spojených státech amerických, kde psal a působil jako profesor literatury, tvůrčího psaní, scenáristiky a filmu na The American University ve Washingtonu, D.C. Dostalo se mu také cti číst vlastní tvorbu v Bílém domě i v Kongresu.

Po sametové revoluci se s radostí vrátil do Prahy, nejen jako autor neustále tvořící, ale i jako šéfredaktor časopisu Playboy, profesor tvůrčího psaní, čestný předseda Společnosti Franze Kafky a společnosti Česká hlava. Avšak žil a pracoval střídavě ve Washingtonu, D.C. a v Praze. Doma postupně publikoval třiadvacet beletristických knih a mnoho knih ese jů či filozofických úvah.

Lustig byl nominován na nejprestižnější světové literární ceny – Nobelovu, Pulitzerovu a Man Booker International za dlouhodobý přínos světové literatuře v angličtině. Obdržel i Cenu Franze Kafky, ocenění za celoživotní dílo a přínos Americké akademie umění a věd, Cenu Emmy v kategorii News and Documentary Outstanding Individual Achievement (za dokumentární film Precious Legacy), The National Jewish Book Award, Publishers Weekly, B'nai B'rith Award. V jeho vlasti mu byla udělena nejvýznamnější česká a československá ocenění.

O AUTOROVI

Pavel Urban se narodil v Praze v roce 1984. Vystudoval Vyšší odbornou školu publicistiky (VOŠP) a později Univerzitu Jana Amose Komenského. Už téměř dvacet let se živí jako novinář. Stál jako redaktor u zrodu agentury Mediafax, pracoval pro několik hudebních a sportovních serverů. Byl šéfredaktorem televizních časopisů a posledních zhruba deset let pracoval pro deník Metro. Od roku 2018 je zpět na VOŠP jako odborný lektor novinářského psaní. Právě ve spojitosti s touto školou a jejími studenty vznikla příručka, kterou držíte v ruce.

O PUBLICISTICE

Vyšší odborná škola publicistiky již 28 let vzdělává budoucí novináře a specialisty komunikace. Díky velmi praktické výuce rozvíjí se studenty vlastní média: on-line magazín **Generace20.cz**, **Televizi dot** a rádio **VYŠŠÍ HLAS**. Budoucí marketéři pracují ve školní reklamní agentuře **PRO.motion** a literárně nadaní studenti mají **ProStory** pro tvůrčí psaní.

Výuka na Publicistice je tříletá a soustřeďuje se především na tři klíčové oblasti. První je **žurnalistika a tvůrčí psaní**, druhou **televize**, **rozhlas a digitální média** a třetí **marketing a produkce médií**.

Praktické dovednosti a reálné zkušenosti otvírají absolventům VOŠP dveře do hlavních českých médií, komunikačních agentur a PR, kde je o ně dlouhodobě vysoký zájem.

Další materiály pro mediální výchovu a nabídku workshopů
naleznete na **akademie.vosp.cz**.

Publicistika
Profesní škola médií

Publicistika se stala úspěšným příjemcem dotace **„Šablony pro SŠ a VOŠ I“** v rámci programu Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK). Tento projekt je zaměřen na posílení kvalitního a dostupného vzdělávání a poskytování služeb studentům ve školách a školských zařízeních.

Název a číslo projektu: 2 OP JAK vyzva-c-02_22_003-sablony-pro-ss-a-vos: Publicistika – profesní škola médií
Registrační číslo projektu: CZ.02.02.XX/00/22_003/0001615

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

NADAČNÍ FOND ARNOŠTA LUSTIGA

Publicistika
Profesní škola médií

Další materiály pro mediální výchovu a nabídku workshopů
naleznete na **akademie.vosp.cz.**